

STGM tarafından yürütülen
"Sivil Toplumun Geliştirilmesi İçin
Örgütlenme Özgürlüğünün Güçlendirilmesi
Projesi", AB Komisyonu tarafından
desteklenmektedir.

STK'LAR İÇİN SAVUNUCULUK REHBERİ

YİĞİT AKSAKOĞLU

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi
89. Sok. No: 14/9
06550 Yıldız Çankaya ANKARA
Tel: 0312 442 42 62 (pbx)
Faks: 0312 442 57 55
e-posta: bilgi@stgm.org.tr
www.stgm.org.tr

STK'LAR İÇİN SAVUNUCULUK REHBERİ

Hazırlayan

Yiğit Aksakoğlu

İstanbul Bilgi Üniversitesi, STK Eğitim ve Araştırma Birimi

Yayıma Hazırlayan

Gamze Göker

İllüstrasyonlar

Ferit Avcı

Grafik Tasarım

Banu Çetintaş

KASIM 2006, ANKARA

Bu yayının içeriğinden yazarı sorumlu olup, hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmıyor olarak algılanmamalıdır.

1) Savunuculuk Nedir?	4
a) Kampanya ve Lobicilik Nedir?	6
b) Savunuculuk Faaliyetleri Meşru mudur?	7
c) STK'lar Politika Yapar mı?	8
d) Politika Süreci Nedir?	8
e) Jübile 2000 Kampanyası	9
2) Savunuculuk Stratejisi Nedir?	10
a) Sorun Analizi	11
b) Üçgen Analizi	11
c) Strateji Hazırlama	13
d) Savunuculuk Stratejisinin Belirlenmesi	13
e) Uzun ve Kısa Dönemli Amaçlar ve Hedeflerin Belirlenmesi	13
f) Aktörlerin Tanımlanması	15
g) SWOT Analizi	15
h) Kadın Örgütlerinin Türk Ceza Kanunu'na Yönelik Çalışmaları	17

1 SAVUNUCULUK NEDİR?

Savunuculuk, STK'ların ortak bir çıkar için herhangi bir kamu politikasını etkileme girişimidir¹. Karar vericileri etkileyerek, yasaları veya politikaları toplumdan dışlanmış kesimler lehine değiştirmek için, bilgiyi stratejik olarak kullanma süreci olarak da tanımlanabilir². Savunuculuk, politika veya yasa değişiklikleri talep etmeyi veya yapılan değişikliklere katkıda bulunmayı amaçlar.

Politika ve yasa değişikliklerinde karar vericiler önemli bir konumdadır. Karar vericiler, yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde, atanmış veya seçilmiş kişiler olabilir. Örneğin, bakanlar ve milletvekilleri ulusal düzeyde seçilmiş karar vericiler, valiler ve kaymakamlar yerel düzeyde atanmış karar vericilerdir. Çözmeye çalıştığınız sorun için ulusal, yerel ve uluslararası düzeylerde, atanmış veya seçilmiş karar vericileri etkilemeniz gerekebilir.

Savunuculuk faaliyeti yürütürken örgütler farklı yaklaşımlar benimseyebilir. Bunlardan bazıları kamu çıkarları için savunuculuk, insan merkezli savunuculuk ve katılımcı savunuculuk olarak açıklanabilir³.

- > Kamu çıkarları için savunuculuk, özellikle yasalarda değişiklik amaçlar. Lobiciler ve medya uzmanları gibi profesyonellerle yürütülen, büyük ölçekli kampanyalar düzenlenen, geniş kamu çıkarları için kamu kaynaklarını yönlendirmeyi amaçlayan savunuculuk yaklaşımıdır. Bu tür savunuculuk faaliyetlerine Uluslararası Af Örgütü ve Greenpeace'in çeşitli alanlarda yürüttüğü çalışmalar örnek verilebilir.
- > İnsan merkezli savunuculuk ise, politikanın bir uzmanlık alanı olmadığı fikrinden hareketle, özellikle yoksul ve toplum dışına itilmiş kişilerin, hayatlarını doğrudan etkileyen konularda politikaları etkileyebilmeleri için güçlendirilmesini amaçlar. Bu savunuculuk yaklaşımına, aşağıda incelenecek olan, Jübile 2000 Kampanyası'nın gelişmekte olan ülkelerin borçlarının silinmesi için yürüttüğü çalışmalar örnek verilebilir.
- > Katılımcı savunuculuk ise demokratik yönetişimin, devletler kadar vatandaşların da görevi olduğu fikrinden hareketle, sivil toplumun farklı kesimlerini karar alma süreçlerine dahil ederek, kamusal alanın ve yurttaşlığın sınırlarını genişletmeyi hedefler. Bu yaklaşıma örnek olarak yolsuzluğu önlemek üzere hükümetlerin şeffaflık ve hesap verebilirliklerini artırarak, katılım mekanizmaları geliştirmelerini talep eden faaliyetler örnek verilebilir.

Savunuculuk faaliyetleri için farklı roller benimsenebilir. Bu roller denetleyici, savunucu, ve hizmet sağlayıcı olarak özetlenebilir⁴.

- > Denetleyici olarak STK'lar, tespit ettikleri sorunla ilgili politikaları sürekli izlerler. Çocuk hakları ile ilgili olarak çalışan bir STK'nın bu konuda çıkarılacak yasayı veya varolan yasanın nasıl uygulandığını sürekli izlemesi bu role örnek olarak verilebilir.

- > Savunucu olarak, örgütler sorunla ilgili öneriler geliştirirler ve bu önerilerin hayata geçirilmesi için faaliyetler yürütürler. Bu tür savunuculuk rolünü yürüten örgütlere düşünce üretim merkezleri örnek verilebilir.
- > Hizmet sağlayarak savunuculuk yapmak üzere, örgüt ele aldığı sorun ile ilgili çözüm geliştirerek, bu çözümü küçük ölçekte uygulayabilir. Bu şekilde ürettiği modelin daha geniş ölçekte (yerel, ulusal veya uluslararası) yaygınlaştırılması için yürüteceği faaliyetler de hizmet sağlayarak savunuculuk faaliyetleri yürütmek olarak tanımlanabilir. Yargıyla muhalif çocuklarla ilgili olarak tutukevlerinde kurulacak bir izleme komitesi modeli oluşturulması ve daha sonra bu modelin yaygınlaştırılmaya çalışılması bu tür savunuculuk faaliyetlerine örnek oluşturabilir.

Örgütler savunuculuk için farklı yöntemler kullanabilir. Bu yöntemler arasında karar vericilerle işbirliği yapmak veya karşı karşıya gelmek sayılabilir. Örneğin çevre örgütlerinin, hassas ekosistemlerin korunması konusunda özellikle yerel yönetimlerle işbirliği yapmaları ve bu yöndeki politikalarını etkilemek için beraber çalışmaları bu yöntemlere örnek olarak verilebilir. Aynı örgütün hassas ekosistemlerin korunması için bir yasada değişiklik talep etmesi ise, karar vericilerle karşı karşıya gelmesine örnektir. Olumlu bulunan yasa, politika veya programların kapsamadığı faaliyetlerin bir STK tarafından yürütülmesi ve dolayısıyla bu yasa, politika veya programın desteklenmesi de bir savunuculuk yöntemidir. Savunuculuk stratejileri ile ilgili bölümde de ele alınacağı gibi, yasa ve uygulamalardan ortaya çıkan sorunlar kadar, toplumda varolan bazı kültürel özellikler de sorunun sebebi olabilir. Dolayısıyla STK'ların kamuoyunu belli konularda bilinçlendirmeleri veya farkındalık yaratmaları da bir savunuculuk yöntemidir. Örneğin kadın örgütlerinin kadına karşı şiddet ile ilgili olarak yürüttükleri kamuoyunu ve özellikle kadınları bilgilendirme çalışmaları bu kapsamda değerlendirilebilir.

a) KAMPANYA VE LOBİCİLİK NEDİR?

Kampanyalar, ele alınan sorunun geniş bir kitle tarafından desteklenmesi için yürütülen faaliyetlerdir. Karar vericileri geniş kamuoyu desteği ve katılım ile etkilemek için kullanılabilir. İmza toplama, mektup, faks ve e-posta en sık kullanılan yöntemler arasındadır.

Lobicilik ise, savunuculuğun yasalara etkilemeye odaklı biçimidir⁵. Kararların temsilciler tarafından alındığı yerel, ulusal veya uluslararası kurumları etkilemeye hedefler. Özellikle ABD'de baskı grupları, kişiler, şirketler veya STK'lar tarafından kullanılan bir yöntemdir. Kaynakları olan çıkar gruplarının lobi faaliyetleri yürütmesi toplumun bazı kesimlerinin politika sürecinden dışlanmalarına yol açacaktır. Dolayısıyla lobicilik sadece uzmanlar, profesyoneller ya da belli çıkar gruplarının kullandığı bir yöntem olmamalıdır. Lobicilik çok çeşitli çıkarlar ve sorunların çözümü için kullanılmalıdır. Yeterli deneyim ve kitlesel desteği olan aktivistlerin, profesyonel uzmanlardan daha iyi lobiciler olduğu da söylenmektedir⁶. Aşağıda incelenen Jübile 2000 Kampanyası ve TCK Kadın Platformu'nun çalışmalarında lobi faaliyetleri önemli bir rol oynamıştır.

b) SAVUNUCULUK FAALİYETLERİ MEŞRU MUDUR?

Savunuculuk faaliyeti yürüten STK'ların toplumda yaratacakları dönüşüm, küçük bir grupla sınırlı kalmayacaktır. Etkilenen yasa, politika veya programlar bir çok insanı etkileyecektir. Dolayısıyla STK'ların savunuculuk yaparken karşılaşılabilecekleri sorunlardan biri bu faaliyetlerin meşruiyetidir. Bir STK'nın yürüttüğü savunuculuk faaliyetlerinin meşruiyetini, tek başına STK'nın tüzel kişiliğinin olması sağlayamaz. Örgütün resmi olarak kayıtlı olması, politikalar üzerinde yapmak istediği etkiyle doğrudan ilişkili değildir. Dolayısıyla tüzel kişiliği olmayan, girişim, platform ve benzeri oluşumların savunuculuk faaliyeti yürütmesi de meşrudur.

Savunuculuk faaliyetlerinin meşruiyeti ile ilgili olarak farklı görüşlere rastlanabilir. Özellikle yerel örgütlerde savunuculuğun geniş bir üye tabanına dayandırılması kısmen bir meşruiyet oluşturabilir. Fakat aynı örgütün doğrudan temsiliyet iddia etmeden, sadece üyelerine değil, örgütün dışına da hesap verebilir ve şeffaf olması gerekir.

Üyelerini temsil etme iddiasında olmayan örgütler savunuculuk ile ilgili meşruiyetlerini temel değerlerine dayandırabilir. İnsan hakları, çocuk hakları, kadın hakları ve benzeri hak temelli örgütler meşruiyetlerini bu değerlerden yola çıkan haklara dayandırabilir.

Örgütler savunuculuğun meşruiyetini ihtiyaç sahipleri ile kurdukları ilişkilerden kazandıkları deneyim veya uzmanlıklarına dayandırabilir. Fakat deneyim veya uzmanlık da güç ilişkileri doğurabilir. Sıkça rastlanan, uzman görüşlerinin herhangi bir değer içermeyen, siyasi olmayan ve dolayısıyla tarafsız ve doğru görüşler olduğu inancı bu yüzden yanıltıcı olabilir. STK'lar yürütecekleri savunuculuk faaliyetlerinin meşruiyetini içinde buldukları koşullara göre değerlendirmelidir. Sürece özellikle adına hareket edilen kişilerin veya

hedef grupların dahil edilmesi, yaratılacak dönüşümün meşruiyetine katkıda bulunacaktır. Geniş üye tabanı, temel değerler, deneyim veya uzmanlık her bir STK'nın savunuculuğunu yürüttüğü konuda bazı temel hareket noktaları verecektir. Bunlar üzerine kurulacak savunuculuk stratejileri de daha tutarlı ve etkili olacaktır.

c) STK'LAR POLİTİKA YAPAR MI?

Savunuculuk faaliyetleri ile ilgili olarak karşılaşılan bir başka sorun alanı da STK'ların siyaset ile olan ilişkileridir. Bu konu ile ilgili olarak, STK'lar siyasete katılmalı mıdır, siyaseti etkilemek bir siyasi katılım biçimi midir, gibi bir kaç farklı soru sorulabilir. Bu sorulara cevap ararken, bütün sosyal ilişkilerin ve dinamiklerin siyasi olduğunu unutmamak gerekir. Siyasetin sadece siyasetçiler veya bürokratlara özel bir alan olduğuna inanılması diğer aktörlerin siyasetten dışlanmasını güçlendirecektir⁷. Dolayısıyla STK'ların içinde buldukları siyasi ortamı gözardı ederek ele aldıkları soruna çözüm önermeleri mümkün değildir. Bu yaklaşım sorunun çözümüne değil, tekrar üretilmesine katkıda bulunacaktır.

d) POLİTİKA SÜRECİ NEDİR?

STK'ların siyasi aktörler oldukları kabulünden hareketle, bir politikanın nasıl üretildiğinin bilgisi, o politikaları etkilemekte önemli bir araç olacaktır. Politika sürecinin işleyişi ile ilgili olarak iki farklı görüşe rastlanabilir. Bunlardan biri olan doğrusal model, politika sürecinin rasyonel, dengeli, nesnel, analitik ve doğrusal bir problem çözme süreci olduğunu iddia eder. Bu görüşe göre politika süreci gündem veya sorun belirleme, politika belirleme, uygulama ve geri bildirim aşamalarından oluşur⁸.

Yukarıdaki model, süreci doğrusal bir neden-sonuç ilişkisine indirger. Öte yandan, doğrusal modelin tersine etkileşimli model, tarafların politika sürecinin farklı aşamalarında etkili olabileceğini iddia eder. Bu model, özellikle STK'ların politika sürecinde belli bir hareket alanı olduğuna da işaret eder. Bu modele göre politika süreci aslında seçilmiş stratejilerle, alınan kararların uygulanmasından değil, gerçekleştirilmek istenen amaçlarla, ortaya çıkan beklenmedik kazalar ile ortaya çıkar⁹. Sürecin amaçlarla, kazaların kaosu olduğunu, seçilmiş stratejilerle, sözde kararların rasyonel uygulaması olmadığını belirtir.

JÜBİLE 2000 KAMPANYASI

1996 yılında, bazı gelişmekte olan ülkelerin uluslararası borçlarının yıllık gelirlerinin üzerinde olduğu tespitinden hareketle **Jübile 2000 Kampanyası** başlatıldı. İkili anlaşmalarla **G7/G8** ülkelerinden veya **IMF** ve **Dünya Bankası** gibi uluslararası kuruluşlardan borç almış gelişmekte olan ülkeler, borçlarını ödeyemez duruma gelmişlerdi. Bu borçların faizlerinin ödenmesi, gelişmekte olan ülkelerin eğitim ve sağlık gibi kamu harcamalarından kesinti yapmak zorunda kalmalarına yol açıyordu. Gelişmiş ülkelerden gelen kalkınma yardımları borç ödemesi olarak yine gelişmiş ülkelere geri dönüyordu. Bunun yanısıra Dünya Bankası ve IMF'nin önerileri de bu soruna bir çözüm getirmiyor, aksine durumu zorlaştırıyordu.

İngiltere'de Jübile 2000, 100'den fazla grubu bir araya getirdi. Bu gruplar arasında kalkınma örgütleri, kiliseler, sendikalar, kadın örgütleri gibi farklı gruplar vardı. Dünyanın çeşitli yerlerinde aynı amaçla **68 koalisyon** kuruldu.

Jübile 2000 Kampanyası süresince çok çeşitli faaliyetler yapıldı. Kampanya, detaylı analizler, karmaşık stratejiler, iletişim ve bilgi teknolojilerini iyi kullanarak geniş bir kitle desteği ile G8/G7 ülkelerini etkilemeyi başardı. Sokak eylemleri arasında en başarılısı **1998 yılında İngiltere'nin Birmingham şehrinde yapılan G8 toplantısında 70.000 kişinin toplantı yeri etrafında oluşturduğu insan zinciri** oldu. Medyada geniş yer alan bu eylemden sonra İngiltere Başbakanı Tony Blair, Jubilee 2000 ekibi ile görüştü. Bunun ardından gelen G8 toplantılarında da borçların silinmesi gündemdediydi. Müzik, spor ve din alanlarından Bono, Muhammed Ali, Desmond Tutu ve Dalai Lama gibi isimler kampanyaya destek verdiler. İngiltere dışındaki gelişmiş ülkelerde kurulan koalisyonlar da kendi hükümetlerine borçların silinmesi için baskı yaptılar. G7/G8 sistemini çok iyi bilen Jübile 2000 kampanyası yürütücüleri kamuoyunu sürekli bilgilendirdi. Kredi sağlayan ülkelerin kapalı kapılar arkasında biraraya geldiği Paris Kulübü'nü de kamuoyunda farkındalık yaratarak etkilemeyi başardılar.

1996-2000 yılları arasında faaliyetlerini sürdüren Jübile 2000 kampanyası, dünyanın en güçlü liderlerinin 100 milyar dolarlık borcu silme sözü vermelerini ve borçlu ülkelere yoksullukla mücadele için yeni kaynaklar ayırılmasını sağladı. **Somut olarak 12 milyar dolarlık borç silindi.** Jübile 2000'in sayısal başarısının yanısıra, kampanya özellikle uluslararası finans konusunun gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerdeki algısını değiştirdi. Uluslararası finans, sadece belirli bir kesimin anlayabildiği ve tekelinde olan bir konu olmaktan çıkıp, bu ülkelerdeki milyonlarca insanın da anladıkları, görüş belirterek uzmanları zorlayabildikleri bir konu haline geldi.

Bu örnek Peter I. Hajnal, *Partners Or Adversaries? The G7/G8 Encounters Civil Society, New Directions in Global Governance? G8's Okinawa Summit Papers, 2000* - <http://www.g7.utoronto.ca/scholar/hajnal20000720/index.htm> ve Ann Pettifor, *Campaigning for Macro-Policy Change: Jubilee 2000* - http://micahchallenge.org/advocacy_resources/documents/86.doc den derlenmiştir.

2 SAVUNUCULUK STRATEJİSİ NEDİR?

Savunuculuk ile ilgili çeşitli tanımlar, yaklaşımlar ve önemli tartışmalardan sonra savunuculuk stratejilerine değinmek yerinde olacaktır. Strateji kısaca **yol haritası** olarak tanımlanabilir. **Bir A noktasından, B noktasına nasıl ulaşılacağını** strateji belirler. Dolayısıyla strateji hazırlama, bulunulan durumun tespiti, varılmak istenen yerin tanımlanması ve buraya nasıl varılacağı gibi parçalardan oluşmalıdır. Stratejinin her bir parçasının **nasıl tanımlandığı, zamana, kişilere ve koşullara göre** farklılık

gösterecektir. Süreç içerisinde kontrol edilemeyen dış faktörlerin etkisinin olacağından da hareketle, tek bir yol haritasından bahsedilemez. Dolayısıyla savunuculuk stratejisi ile ilgili olarak aşağıda yer verilen yaklaşım bir reçete veya kendi başına bir sonuç değil, **her örgütün kendi koşullarına göre uyarlaması gereken bir araç** olarak algılanmalıdır.

a) SORUN ANALİZİ

Öncelikle ele alınan sorunun analiz edilmesi gerekir. Sorunu analiz ederken ve strateji geliştirirken amaç:

- > Yasa ve politikaların bir sorunun oluşmasına nasıl yol açtığını ve o sorunun çözümüne nasıl katkıda bulunduğunu ve
- > Analizi ve haritalamayı tamamlamak için gerekli olan bilgi eksikliklerini belirlemektir.

b) ÜÇGEN ANALİZİ

Bu analize göre ele alınan sorun, içerik, yapı ve kültür gibi üç farklı yönden incelenir. Aşağıda analizin her bir yönüyle ilgili açıklamalardan sonra yönlendirici sorularla analiz kolaylaştırılmaya çalışılacaktır.

İçerik, ele aldığımız sorun ile ilgili olan yasalar, politikalar ve bütçelerdir. Kadına yönelik şiddet sorununu çözmeye çalışan bir örgüt için, bu tür şiddeti suç kabul eden yasalar yok ise çözümün bir parçası da böyle bir yasanın kabul edilmesidir. Bu konu ile ilgili bir politika veya yasa var olsa da, uygulayacak kurum yoksa veya yeterli bütçesi yoksa bunlar da sorunun parçalarıdır. Dolayısıyla içerik, sadece yasaları değil, varolan yasaları uygulayacak kurumları ve bütçeleri de analiz etmemizi sağlar.

Aşağıdaki sorular ele aldığımız sorunla ilgili içerik analizini yapmanıza yardımcı olacaktır:

- > Soruna bir grubun çıkar ve haklarını diğerlerine karşı koruyarak katkıda bulunan bir politika veya yasa var mı?
- > Seçtiğiniz konu ile ilgili özel bir yasa veya politika var mı?
- > Hükümet bu kanun veya politikanın uygulanması için yeterli bütçe ayırmış mı?

Yapı ise bir politika veya yasanın uygulanması için var olan resmî ve gayiresmî mekanizmaları kapsar. Bu mekanizmalar arasında polis, mahkemeler, hastaneler, bakanlıklar, tarım, eğitim ve sağlık programları sayılabilir. Yapı ile ilgili analiz yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde hükümetler, STK'lar ve iş çevrelerini de kapsayabilir. Kadına yönelik şiddet örneğinde, mahkemeler bu konuyla ilgili yasayı tam olarak uygulamıyorlarsa sorunun bir parçasıdır.

...
Aşağıdaki sorular ele aldığınız sorunla ilgili yapı analizini yapmanıza yardımcı olacaktır:

- > Polis ve mahkemeler bu yasayı eşit olarak uyguluyor mu?
- > Mahkemeler, ırk, din, cinsiyet veya sınıf gözetmeksizin sorunlara çözüm bulunmasını sağlıyor mu?
- > Yasal sistem, pahalı, yozlaşmış veya bazı kesimlerin erişimine kapalı mı?
- > Yasal sistemden eşitçe yararlanılabilmesi için ek hizmetler var mı? Bunlara ulaşabiliyor mu?
- > Varolan programlar veya sağlanan hizmetler bazı kesimleri dışlıyor mu?
- > Politikaların uygulanmasını hükümet veya hükümet dışı bir kurum izliyor mu?

Kültür ise kişilerin bir konuyla ilgili algılarını şekillendiren değerler ve davranışlarının analizini kapsar. Değerler ve davranışlarda, diğer etkenlerin yanısıra, din, adetler, sınıf, toplumsal cinsiyet, etnisite ve yaş da rol oynar. Kadına yönelik şiddet ile ilgili yasalar ve uygulamalarla ilgili olarak, şiddet gören kadınların bu yasalar hakkında bilgisinin olmaması sorunun bir parçasıdır. Dolayısıyla, politikalar ve yasalar hakkında bilgi eksikliği de sorun analizinin kültürel boyutunun bir parçasıdır.

...
Aşağıdaki sorular ele aldığınız sorunla ilgili kültür analizini yapmanıza yardımcı olacaktır:

- > Soruna katkıda bulunan siyasi / sosyal değer veya inançlar var mı?
- > Kültürel inançlar temel haklarla çelişiyor mu?
- > Kadınlar ve erkekler haklarını biliyorlar mı? Haklarını kullanabiliyorlar mı?
- > Aile ve sosyal baskılar kişilerin sorunlarına adil çözümler bulmalarına engel oluyor mu?

c) STRATEJİ HAZIRLAMA

Yukarıdaki analizden sonra varolan kaynakları ve örgütsel kapasiteyi gözönünde bulundurmadan, çözümler önermek gerekir. Yukarıdaki analizde sorun olarak tanımlanan her noktaya bir çözüm önerisi geliştirilerek sorunun bütüncül çözümü ile ilgili özel bir harita çıkarılmış olur.

Ele alınan sorun ile ilgili olarak **içeriğe** yönelik çözümler yeni politika, yasa, bütçe oluşturmak veya varolan yasa, bütçe ve politikadaki değişiklikler olabilir. **Yapıya** yönelik çözümler arasında ise polis ve hakim gibi yasa uygulayıcıları için eğitimler düzenlemek, önyargılarının eşitsizlik yarattığının farkına varmalarını sağlamak sayılabilir. Bunların yanısıra ayrımcılığa yol açan kararlara yaptırımlar uygulanmasını sağlamak veya sosyal programların dışlanmış kesimleri kapsamaması gibi konuları içerebilir. Ayrıca belirlenen konularla ilgili olarak devletin veya şirketlerin hesap verebilirliklerini takip etmek de yapı ile ilgili çözüm önerileri arasında sayılabilir. **Kültüre** yönelik çözümler ise kamuoyunu, haklar veya hak ihlalleri konusunda bilinçlendirmeyi, eşitsizlik yaratan kurum ve yasaları etkileyebilmek için eylem grupları kurulmasını içerebilir.

d) SAVUNUCULUK STRATEJİSİNİN BELİRLENMESİ

Yukarıdaki analiz tüm yönleri için önerilen çözümlerden sonra, örgütsel kapasiteniz ve dış faktörleri de gözönünde bulundurarak bir savunuculuk stratejisi belirlemeniz gerekir. Belirlediğiniz strateji yukarıda önerdiğiniz her üç yöndeki öneriler arasından yapacağınız bir seçimle oluşacaktır. Örneğin, kadına yönelik şiddet sorunuyla ilgilenen bir örgüt, uzun dönemde şiddetin ortadan kalkması amacıyla, kısa dönemde şiddetin azalması için yasal değişiklikler talep etmeyi (**içerik**), bu değişikliklere paralel olarak da hakim ve savcılarını eğitmeyi (**yapı**) ve medya aracılığı ile kadınları bilinçlendirmeyi (**kültür**) tercih edebilir. Bu, örgütün savunuculuk stratejisini oluşturacaktır.

e) UZUN VE KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR VE HEDEFLERİN BELİRLENMESİ (SMART ANALİZİ)

Savunuculuk stratejisi belirlendikten sonra uzun ve kısa dönemli savunuculuk amaçları belirlenebilir. Uzun dönemli amacınız, gerçekleştirmek istediğiniz sosyal dönüşümdür. Bu amaç aynı zamanda örgütünüzün vizyonu ile de uyumludur. Kısa dönemli amacınız ise elde etmek istediğiniz etki veya sorununuza önerdiğiniz savunuculuk çözümünüzdür.

Hedefler ise kısa dönemli amacınızı gerçekleştirmek için somut olarak yapılması gereken faaliyetlerdir. Yukarıda belirlediğiniz stratejinizin her bir boyutunu somutlaştırarak hedeflerinizi belirleyebilirsiniz. Hedeflerin belirlenmesinde **SMART analizi** denilen bir yöntemle, hedeflerin özel,

ölçülebilir, ulaşılabilir, gerçekçi ve zaman sınırlı olmasına çalışılır. SMART analizi yapılan hedefler kısa dönemli amacınızı gerçekleştirmenizi sağlarken, kısa dönemli amacınız da uzun dönemli amacınızın gerçekleşmesine katkıda bulunacaktır.

Amaçlar ve Hedefler İlişkisi

SMART Analizi

- S Özel (Specific):** Hedefin olabildiğince, "kim, ne, nerede ve ne zaman..." sorularına cevap verebiliyor olması gerekir.
- M Ölçülebilir (Measurable):** Hedefler gerçekleştiğinde ölçülebilir sonuçlara indirgenebilmelidir.
- A Ulaşılabilir, başarılabılır (Achievable):** Varolan kaynaklarla belirlenen hedeflere ulaşılabilir olması gerekir.
- R Gerçekçi (Realistic):** Stratejinizin kimleri veya kaç kişiyi etkilemek üzere hazırlandığı da belirtilmelidir. İdealizm ile gerçekçilik arasında bir denge kurarak, baştan belirlenen yüksek hedeflerin sizi başarısızlığa sürüklemesine izin verilmemelidir. Hedefler, vizyonunuzu gerçekleştirmek için atacağınız gerçekçi adımlar olarak algılanmalıdır.
- T Zaman sınırlı (Timebound):** Belirlediğiniz hedeflere ulaşacağınız zaman somut olarak belirtilmelidir.

Uzun dönemli amaçlar daha geneldir ve zaman içinde çok değişmez. Kısa dönemli hedeflerin ise sürekli izlenerek ne kadarının gerçekleştiğinin kontrol edilmesi gerekir. Bu hedefler, değişen koşullara uyumlu değilse gözden geçirilerek değiştirilmelidir. Hedeflerin belirlenmesi sürecin önemli bir parçasıdır ve olabildiğince katılımcı olmalıdır. Devlet, özel sektör, sivil toplum, siyasi alan, kültür ve bireyler gibi etkilenmesi düşünülen farklı aktörler gözönünde bulundurulmalıdır.

f) AKTÖRLERİN TANIMLANMASI

Yukarıda hazırlanan SMART analizi yapılmış hedeflerle, etkilenmesi düşünülen kişi ve kurumların ilişkilendirilmesi savunuculuk stratejinizi somutlaştıracaktır. Her bir hedef için meclis, bürokrasi, mahkemeler, yerel yönetimler veya uluslararası kuruluşlar gibi aktörleri düşünmek gerekir. Özel sektör veya sivil toplum kuruluşları da aktörler arasında değerlendirilmelidir. Üçgen analizinin özellikle kültür boyutu ile ilgili belirlenen hedefler demokratik alan ve sivil toplumu etkileyecek aktörler olarak tanımlayabilir. Kamu kurumları ve medya da şeffaflık ve hesap verliliklerini artırmaları veya belli konularda farkındalık yaratmaları için aktör olarak belirlenebilir. Hoşgörüsüzlük ve sosyal dışlanmaya yol açan normları ve gelenekleri değiştirmek üzere siyasi ve sosyal kültür de hedeflenebilecek aktörler arasında sayılabilir. Bireyler de, hakları ve sorumlulukları ile ilgili olarak farkındalık yaratılması, bilinçlendirilmesi veya karar alma süreçlerine katılımlarının artırılması ile hedeflenen aktörler arasındadır.

g) SWOT ANALİZİ

Kısa ve uzun dönemli amaçlar ve hedeflerinizin etkilemeye çalışacağı aktörler belirlendikten sonra örgütsel yapı ve içinde bulunulan siyasi, ekonomik ve kültürel durumla ilgili olarak da bir analiz yapmak gerekebilir. Bu analiz için en bilinen yöntem SWOT analizidir. SWOT analizi kısaca örgütün

- S Güçlü Yönleri** (Strengths)
- W Zayıf Yönleri** (Weaknesses) ile örgütün dışındaki
- O Fırsatlar** (Opportunities) ve
- T Tehditleri** (Threats) içerir.

TABLO 1: Fırsatlar ve Tehditler

Strateji:	
Tehditler:	
Fırsatlar:	

Örgütün güçlü ve zayıf yanları arasında da hedef grupla olan ilişkiler, kaynaklar, çalışanlar, üyeler ve gönüllüler kadar örgütsel politikaların belirsizliği, konuya olan ilgisizlik, düşük katılım veya örgütle ilgili ortak bir vizyonun olmaması gibi zayıf ve güçlü yönler sayılabilir.

TABLO 2: Örgütün Güçlü ve Zayıf Yönleri

Strateji:	
Güçlü Yönler:	
Zayıf Yönler:	

Bu analizlerden sonra, uzun ve kısa dönemli amaçlarınızla, hedeflerinizi gözden geçirerek, belirleyeceğiniz stratejinin, örgütün güçlü yanları üzerine kurularken, zayıf yanlarını da en aza indirmesine dikkat edilmelidir. Strateji aynı zamanda belirlenen fırsatlardan en iyi şekilde faydalanarak, varolan tehditleri de en aza indirmelidir.

(Bu bölüm **Veneklasen ve Miller'ın New Weave of Power, People & Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation** adlı kitabından derlenmiştir. Kitabın bazı bölümleri İngilizce olarak <http://www.justassociates.org/ActionGuide.htm> adresinde bulunabilir.)

g) KADIN ÖRGÜTLERİNİN TÜRK CEZA KANUNU'NA YÖNELİK ÇALIŞMALARI

Türk Ceza Kanununun reformu gündeme geldiğinde, 3 yıl süren çalışmalar sonucunda yeni TCK'da 30'u aşkın maddede kadın örgütlerinin etkisiyle değişiklikler yapıldı. Bu çalışmaları pek çok kadın örgütünün desteğiyle, 30'a yakın örgütten oluşan TCK Kadın Platformu yürüttü. Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Vakfı'nın sekreteryasını yürüttüğü platform aracılığı ile kanunda yapılan değişiklikler Türkiye'de STK'ların yürüttüğü savunuculuk faaliyetleri için önemli bir örnek oluşturdu.

Platform üç yılda çeşitli çalışmalar yürüttü. Bu çalışmaların temelinde, önceki hükümetler döneminde hazırlanan yasa taslağına alternatif maddelerden oluşan bir taslak hazırlanması vardı. Bu taslağın farklı kadın örgütleri arasında paylaşılması ile cinsel istismar, namus suçları, tecavüzün tanımı ve kadının konumu gibi farklı konularda örgütler arasında ortak bir dil yaratıldı. e-posta, faks ve telefon aracılığı ile daha çok kadına ulaşıldı. TBMM'nin alt komisyon üyeleri ve bakanlarla görüşmeler yapıldı. Bu lobi faaliyetleri aracılığıyla kadınlar yasa maddeleri ile ilgili görüşlerini vekiller ve bakanlara aktardılar. Farklı kadın gruplarıyla koordinasyon sağlamak için e-posta grupları kullanıldı. Ankara'da bine yakın kadınla bir yürüyüş düzenlendi ve TBMM'nin ilgili oturumu kadın aktivistler tarafından izlendi.

Kampanya sonucunda cinsel saldırı suçları "kişilere karşı suçlar" olarak, cinsel saldırı suçları "cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar" olarak tanımlandı. Cinsel tecavüz ve cinsel taciz tanımları genişletilerek bu suçlara daha ağır cezalar öngörüldü. İşkence sırasında cinsel saldırı ve cinsel saldırının, mağdurun beden veya ruh sağlığına zarar vermesi ağırlaştırıcı neden kabul edildi. Evlilik içi tecavüz ve cinsel saldırı açıkça suç olarak tanımlandı ve cezaya tabi tutuldu. İşyerinde cinsel taciz açıkça suç kabul edildi ve cezalandırıldı. Yetkili savcı ve hakim kararı olmaksızın genital muayene yapmak ve yaptırmak cezalandırıldı. Aile içi şiddet, işkencenin bir alt türü olan "eziyet" kapsamına alınarak ağır cezalar verildi. Çocukların cinsel istismarı ayrı bir suç olarak tanımlandı ve daha ağır cezalara tabi tutuldu. Çocukların cinsel istismarında ve cinsel saldırıda "rıza"nın var olabileceğini varsayan tanımlamalar kaldırıldı. Eski TCK'da bulunan tecavüzcüyle evlendirmede cezanın ertelenmesini öngören madde kaldırıldı. Yine eski TCK'da bulunan, evlenmek amacıyla kaçırma ve alıkoyma suçlarında cezanın iptalini öngören madde kaldırıldı. Töre cinayetleri nitelikli insan öldürme kapsamına alındı. Irz, haya, edep gibi zamana göre değişen, göreceli ve kadınların hak ve özgürlüklerini kısıtlamak için yorumlanan kavramlar kaldırıldı. Evli-bekar, bakire-bakire olmayan kadınlar arasında ayırimcılık yapan düzenlemeler ve evlilik dışı yeni doğmuş çocuğunu öldüren anneye ceza indirimini öngören madde kaldırıldı. Tüm bu değişikliklere rağmen, yeni TCK'da insan hakları ve cinsiyet eşitliği açısından hâlâ sorunlu maddeler olması dolayısıyla kadın örgütleri değişiklik taleplerine devam ediyorlar.

(Bu bölüm TCK Kadın Platformu'nun 01.06.2005 tarihli basın açıklamasından ve Bergama Köylüleri Mücadelesi, Noyan Özkan, Türkiye'de Kadın Hareketi ve Savunuculuk Çalışmaları, Zelal Ayman, İstanbul Bilgi Üniversitesi, STK Eğitim ve Araştırma Birimi Savunuculuk ve Politikaları Etkileme Konferans Yazıları no 1, 2004'den derlenmiştir.)

KAYNAKÇA

- ¹ Jenkins, J. C., "Nonprofit Organisations and Policy Advocacy" in Powell, W. W. (ed) The Nonprofit Sector: A Research Handbook, New Haven: Yale University Press, 1987
- ² BOND Guidance Notes Series 3 <http://www.bond.org.uk/advocacy/guidewhatandwhy.html>
- ³ Veneklasen, L., Miller, V., New Weave of Power, People & Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation, World Neighbours, 2002: 26, <http://www.justassociates.org/ActionGuide.htm>
- ⁴ Najam, A., Citizen Organisations as Policy Entrepreneurs, in Lewis, D (ed) International Perspectives on Voluntary Action: reshaping the third sector, Earthscan, 1998
- ⁵ Avner, M., The Lobbying and Advocacy Handbook for Nonprofit Organizations: Shaping Public Policy at the State and Local Level, Amherst H. Wilder Foundation, 2001
- ⁶ Veneklasen, L. ve Miller, V., 2002
- ⁷ Veneklasen, L. ve Miller, V., 2002
- ⁸ Grindle, M. S., Thomas, J. W., Public Choices and Policy Change: The Political Economy of Reform in Developing Countries, The John Hopkins University Press, 1991
- ⁹ Grindle, M. S. ve Thomas, J. W., 1991 ve Clay, E. J. And Schaffer, B. B (eds), Room for Manoeuvre, An Explanation of Public Policy in Agriculture and Rural Development. London, Heinemann, 1986